

□ **Франчук, Валерій.** *"Я творю для того, щоб люди не забували, що в них є душа"* : [презентація персональної виставки *"Передчуття Майдану сторінками Кобзаря"*] : [бесіда з художником В. Франчуком] / Валерій Франчук, Людмила Чечель ; записала Людмила Чечель // *Культура і життя.* - 2014. - 28 берез. (□ 13). - С. 7 : фото.

«Я творю для того, щоб люди не забували, що в них є душа»

Валерій Франчук. Заслужений художник України. Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка.

У ці дні в Музеї шістдесятництва репрезентує свою 157 персональну виставку «Передчуття Майдану сторінками Кобзаря» до 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка.

Валерій Франчук свого роду літописець України. Все його життя і творчість пов'язані з долею народу. Він впевнено йде обраною дорогою. Про життя, про творчість, про долю України ведемо розмову в майстерні художника.

– *Пане Валерію, село, яке подарувало Вас світові, має таку чудову назву – Зелена... Як часто згадуєте рідне коріння?*

– Я тим живу. Зелена щодня в мені сидить. Ось і зараз почав малювати соняхи. І в пам'яті оживає рідне село, мама порається на городі. У нас було 39 соток землі. П'ять соток засівали коноплями... У хаті стояв верстат діда Кобилянського... А прядка ось уже в моїй майстерні оселилася, як спогад про дитинство. Зелена для мене найдорожче і, водночас, найсуворіше місце. Найсуворіше тому, що життя було нелегким. У мами з татом нас було п'ятеро синів! Все «шукали» батьки дівчинку (сміється). Ранок у селі починався приблизно так: «Маріє, на ланку!» Ми, хлопці, допомагали мамі усім: білили хату вапном, пасли корову, поралися по господарству. Зелена – це чудові й неповторні краєвиди. Село лежить у глибокій долині. З наших джерел починається річка Хомора. В дитинстві ми ловили рибу зі ставків. А які легенди ходять про Чорний ліс на Чорному шляху... Про наше поселення згадується ще з 1419 року в усіх церковних книгах. Якби не Зелена, чи й став би я художником...

– *З чийого благословення Ви стали художником?*

- Я б сказав, що все, що я можу робити як митець – все з Божого благословення. В дитинстві я малював у зошиті старшого брата. Вчителька Ірина Савівна було потягне його за вухо й каже: «Володю, в тебе і так один зошит, а ти в ньому ще й малюєш... Ну, навіщо?» Добренько мені від брата діставалося... Проте, у третьому класі я вже стінгазету робив, мене вже художником звали. Тато привозив з райцентру фарби, а брат Петро показав як малювати олійними фарбами. Він, до речі, так гарно «Три богатирі» Васнецова намалював. Картина довгий час висіла в хаті і мені так хотілося щось подібне намалювати...

Та мої руки стільки перенесли, навіть дивно, що художником став. Я літав зі скирди: переломи на обох руках були. Та янгол вдало приземлив з чотирнадцятиметрової висоти... А коли служив в армії, був такий випадок, що справді тільки Божа сила мене спасла. Посперечалися з товаришем, що Південний Буг у Миколаєві перепливу. Доплив до середини і сили відмовили. А потім враз відчув полегкість і мене принесло до берега. Зараз страшно згадати: попереду ще й гребля була... З тих прикладів вірю в Боже благословення. Це він дає мені можливість бачити кольори, відчувати величний і Божественний світ. Бо тільки Бог може створити таку красиву природу й подарувати світу. Щосекунди, щохвилини ми маємо дякувати Всевишньому за мить життя. Бо, що людське життя для вічності? Злетіла зірочка з небес – ото й уся твоя дорога.

— *А у нашій Україні стільки зараз проблем...*

— Так. Це якийсь стрес передчуттів, таке враження, що я зараз стою на колінах і не можу встати. Так бути не може у вимірі ХХІ століття. Українці за три місяці показали велику силу, власне, перевернули світ. Якщо хтось десь і не знав, що таке Україна, то тепер добре вивчив і знає українців. В українців велична і щира душа. Тарас Шевченко своїм «Кобзарем» передав сутність великої української нації.

— *Так, відвідавши Вашу виставку «Передчуття Майдану сторінками Кобзаря», виникає потреба перечитати твори Тараса Шевченка. У роботах можна прочитати так багато...*

— До образу Тараса Шевченка я йшов дуже довго. Бо Шевченко сам – прекрасний живописець, рисувальник, аквареліст. А «Кобзар» – це пророча для України книга.

Тож підходжу до неї трепетно й сердечно. Ця серія писалася в 2011-2012 роках. А сьогодні, в 2014 році, коли українська нація своїм високим злетом людської гідності і тяжкою людською трагедією заявила про себе на весь світ, поезія Кобзаря якби написана спеціально до цього високого і жертовного подвигу.

- Ви часто поринаєте в спогади й гортаєте сторінки у пам'яті з дорогими для Вас іменами? Кому вклоняєтеся низенько?

– Насамперед, це мій маестро-вчитель Тимофій Лящук. Бо він – справжній патріот, громадянин України, інтелігентний, доброзичливий. Людина, для якої честь і совість не порожні слова. Своїми творами він запалив у мені бажання стати художником. Я від нього вбирав у себе красу і чистоту фарб. Свого часу його вчитель Василь Касіян сказав: «Високе усвідомлення свого покликання, самовіддана творча праця висунули Тимофія Лящука на одне з найбільш помітних місць в українському плакаті».

А починалося моє становлення як художника, завдячуючи мамі. Якось, коли повернувся з армії й працював у Хмельницькому, вона привезла мені свіжоспечений хліб, загорнутий у місцеву газету. А в тій газеті я вичитав оголошення про платні курси художників. Знайшов пару робіт й подав на конкурс. Звісно, мене зарахували. А вже через десять місяців лише мені одному з 36 курсантів дали можливість зробити першу персональну виставку. Малював свою Зелену, Славу, де працював.

–А потім стежки-дороги привели Вас до Києва... Як то сталося?

- На жаль, не склалося моє життя на Хмельниччині:

розпалася сім'я, проблеми з роботою. Оті всі розчарування й привели до Києва. Поїхав у тому, в чому стояв. Прийшов до художнього інституту. На вулиці перекурювали студенти й бідкалися, що не мають натурщика. Ось так – спершу став натурщиком. Працював погодинно. За місяць вже мав якусь копійку. А ввечері, коли студенти йшли додому, малював. За рік підготувався і вступив до інституту.

До вступу в інститут квартирував у Марії Гаврилівни на вулиці Петровській. Зараз вже й хатини тієї немає, що мене прихистила. Після мене там квартирувала архітектор зі Львова Поліна. Мабуть, я так сподобався хазяйці, що вона мене познайомила з Поліною. З Поліною я став іншим. Життя почало налагоджуватися. А коли вона побачила малюнки, сказала, що мені потрібно більше працювати творчо. Дружина мене підтримувала й підтримує до цього часу, хоч це і дається їй не легко. Сама вона творча людина. Пише чудові вірші, малює. А ще нас зігріває й тримає на світі донечка Марійка. В честь моєї мами назвали. Це наша спільна найбільша радість! У квітні їй виповниться 19.

□ – *Яку роботу в своїй творчості вважаєте знаковою?*

– А ось вона – «Чайка». Бачите які пейзажі: хатинка в долині, обабіч горби. На хатині чаєчка... То мама в білій хустині... Проведе мене до лісу, сама додому вертає, а я у світ широкий... Саме від цієї роботи «Чайка» я почав працювати шпателем. Перед тим була серія темперних робіт «Джерела» за мотивами українських народних пісень. Чомусь саме зараз пригадалася українська народна пісня «Ой садила мама картопельку, і збирали ми ту

картопельку восени...» Не знаю чи ще де співають цю пісню...

□ - *Що надихає Вас сьогодні? Що читаєте?*

— Звечора і зранку молюся, щоб ніхто не зателефонував і не довелося кудись бігти. А взагалі — я художник цілодобовий. Поставив біле полотно і там вже живу. Якщо маю задум, маю це завершити. Якщо не закінчив роботу сьогодні, то завтра це вже буде щось інше.

А читаю... Ось все на столі. Часто звертаюсь до Дмитра Донцова. Перечитую, роблю закладки. Подобається поезія. Чудово пише Раїса Лиша. В її віршах є душа. А ще — Біблія. До Біблії не всі ставляться з серцем, а тим більше вивчають, чи хоч читають її. Та вона не стає менш святою книгою буття людства. Те саме і з «Кобзарем». Є люди, які взагалі цю святу книгу не бачили, не читали, не знають. Є такі, які все перекручують на свій розум. А є чисті помислами люди, які живуть «Кобзарем», як віруючі Біблією, бо для чистих помислами свідомих українців «Кобзар» нашого Пророка Тараса Шевченка і є насправді Біблією на всі часи, на всі віки.

Валерій Франчук. Його картини — це вікна великого будинку життя: історія козацької доби, пам'ять жертв голодомору, чорнобильська трагедія, Шевченкіана, події Майдану і, рідні пороги... Біля кожної роботи варто зупинитися, подумати, помолитися. І йти далі.